

Ještě se mi nestalo, abych si z rozhovoru nesla deset vajec. A ještě jakých! Zelené od araukanek, slovinovínové od štýřanek, krémové od forverek... Vajíčka byla to první, co sympatický blondák vyndal z velkého modrého batohu, když dorazil vlakem z Hradce Králové do Prahy. „Mám taky pro pana fotografa,“ vytáhl další porci od svých vlastních opeřenců.

Matyáš Novák však není jen tak nějaký švihlý teenager. Je to zázračné dítě – má absolutní sluch, od pěti let hraje na klavír, zvítězil už v pětadvaceti klavírních soutěžích, koncertuje doma i po světě – na podzim absolvoval turné po Číně. Velmi dobře hraje i na housle, improvizuje a komponuje. A chtěl by jednou dirigovat. Když mu bylo pět, řekl paní učitelce v hudební škole, že chce být jednou dirigentem Vídeňských filharmoniků (při výchovných koncertech už dirigoval Českou filharmonii). Studuje tři školy zároveň, z toho jednu v Itálii.

Ale to pořád ještě není všechno: je taky registrovaným chovatelem slepic. A České dráhy by si na něj měly dát pozor. Nejenom že má ve své fotografické paměti jejich jízdní řády, ale speciálně sleduje zpoždění všech vlakových spojů v zemi.

Je pořád ještě teenager, ale mluví občas tak moudře, až člověku zatrne. A navíc: na rozdíl od nás ostatních se těší z toho, jak mu přibývají roky. „Totiž čím jsem starší, tím lidem připadám míň a míň divný,“ říká s odzbrojující upřímností.

Dá se o vás říct, že chodíte spát se slepicemi?

To si nemůžu dovolit. Kdy bych to pak všechno dělal? Nechodím s nimi spát, ale vstávám s nimi.

Takže máte čas rozpočítaný na minuty?

Jak váš den vypadá?

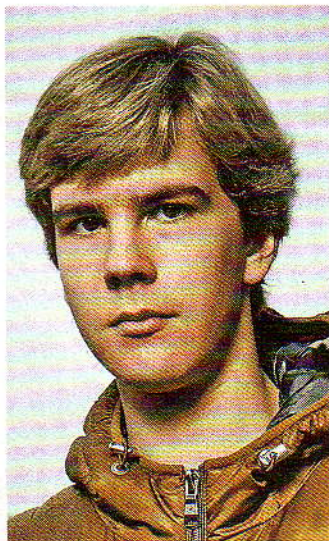
Pokud by to byl den, kdy nemusím do školy, tak vstanu kolem šesté a jedu nejdřív ke slepicím. Obsloužím je, případně poopravím, co je třeba. V poledne jdu k babičce, buď jedné, nebo druhé, na oběd. Potom cvičím tři hodiny na klavír. Načež jedu na výlet na kole, ten může trvat tak dvě hodiny. Pak jdu ještě zkontrolovat slepice, jak se jim daří, a někdy kolem osmé se vracím domů. Vyřizuju mailly nebo se něco učím, když je to potřeba, a kolem půl jedenácté jdu spát.

Vy se nedíváte na televizi?

Ne. Teda jediný pořad, který sleduju, a rodiče s bráchou si ze mě trochu utahují, je Ordinance v růžové zahradě. Dívám se na to úplně od počátku, to jsem byl ještě malý, protože babička se občas dívala a mě to zaujalo.

Jak často jste na Facebooku?

Facebookový profil vůbec nemám. To krade čas. A já prostě pořád musím něco smysluplného dělat.

MATYÁŠ NOVÁK (17)

Na klavír začal hrát v pěti letech, v šesti na housle. Na jeho uměleckém vývoji se podíleli profesori M. Vlčeková, J. Turková, M. Langer a I. Kahánek.

V současné době je žákem Jitky Fraňkové na pardubické konzervatoři. Studuje zároveň gymnázium a od roku 2013 i klavírní akademii Incontri col Maestro v Imole ve třídě prof. Ashkenazyho. Absolvoval řadu mistrovských kurzů. Je vítězem 25 národních i mezinárodních soutěží, mj. laureátem Concertina Praga 2015. Koncertuje doma i v zahraničí (Německo, Rakousko, Polsko, Lucembursko, Španělsko, Itálie, Čína). Je i výborným komorním hráčem. Žije v Hradci Králové. Je členem Českého svazu chovatelů a znalcem historie a současnosti železniční dopravy.

Když se ráno probudíte, na co se nejvíc těšíte?

Zrovna zítra mám zkoušky na konzervatoři ze všech možných předmětů – a to nevím, jestli je úplně na co se těšit. Ale určitě se budu těšit, že až se vrátím, zajdu na chvíli za pipkami. U nich si vždycky odpočinu.

Kolik škol momentálně studujete?

Tři: gymnázium v Hradci Králové, konzervatoř v Pardubicích, obor klavír, a akademii Incontri col Maestro v italské Imole.

Před časem jste řekl, že se na pódiu cítíte přirozeněji než ve třídě se spolužáky. To zní trochu zvláštně.

Ale je to tak. Já si opravdu na pódiu připadám hrozně přirozeně, zvlášť při svých sólových recitálech. No a co se týče té třídy... o mně si asi spolužáci musí dost často myslet, že jsem divný. Mám individuální studijní plán. A protože jsem ve škole málo, vlastně se tam s nikým ani moc nebavím. V podstatě některé spolužáky ani neznám.

Čili vás spolužáci berou jako exota?

Zřejmě ano. Na základce to bylo ještě horší. Neměl jsem si se spolužáky moc co povídat. Občas se mě ti zvědavější zeptali na něco kolem hudby, což mě vždycky potěšilo. Ale jinak... Na gymnáziu přece jen studují už vybraní žáci. A těch, kdo mají nějakou vážnou zálibu, je tam víc.

Chodíte někdy na diskotéky?

To mě právě vůbec nepřitahuje. Na diskotéce jsem nebyl snad nikdy. Jednak je to pro mě zbytečný hluk a pak mám tolik různých aktivit, že na něco takového nemám čas. Ani neposlouchám jinou hudbu než klasickou. Mně to prostě nic neříká.

Máte nějakého kamaráda?

No... tak kamaráda... to jste mě trochu zaskočila. Vyloženě vrstevníka jako kamaráda, to asi ne. To bych neřekl. Protože když vidím ve třídě, jaká kamarádství tam jsou, tak takové kamarády nemám. Ale necítím se vůbec o nic ochuzený. Maminka o mně říká, že jsem se už narodil jako důchodce. Nikdy jsem nebyl typické dítě. Takže vlastně čím víc rostu, čím jsem starší, tím lidem připadám míň a míň divný. A jednou, až dospěju, už možná nebudu divný vůbec.

Tipuju to dobře, že nemáte čas ani randit?

(rozesměje se) No tak... to se přiznám, že nemám. Zatím.

Máte absolutní sluch?

Mám.

Takže když slyšíte jakýkoli tón, jste schopeni ho určit?

Přesně tak. Když mi bylo asi šest roků, jednou zabrzdili venku popeláři. A já řekl mamince: „To je E4.“ Myslela, že si vymyslím. Později zjistila, že jsem měl pravdu.

A neobtěžuje vás tenhle dar v běžném životě?

Já nemám srovnání, jaké to je, mít ten normální sluch. Pro mě to obtěžující není. Pravda ale je, a to je taky projev toho absolutního sluchu, že nesnesu sebemenší zvuk, když usínám. Musím mít absolutní ticho. Což je někdy dost problém, když třeba v hotelu hučí klimatizace. Takže s sebou všude vozím zásobu špuntů do uší. Byl to ale taky důvod, proč jsem nemohl chodit do školky. Když mi byly asi čtyři roky, rodiče udělali jakýsi pokus začlenit mě do dětského kolektivu. Neúspěšný. Protože já jsem zvracel, když jsem měl jít do školky, vyváděl jsem neskutečně – to vůbec nešlo, právě proto, že děti tam tak strašně vřískaly. A když jsem byl menší, byl jsem na hluk ještě mnohem citlivější než teď.

Co vás baví na hudbě?

Já takhle nikdy nepřemýšlel. Hudba mě prostě baví taková, jaká je. Už když cvičím, tak mě to baví. Protože já necvičím tak, že bych hrál pořád dokolečka nějaké místo, pár taktů. Já si tu skladbu jednou zahraju a ona se pak vylepšuje už v podstatě sama.

Počkejte, vy nemusíte přehrávat nějakou pasáž tak dlouho, dokud to není dokonalé?

Ne. A donedávna jsem si myslel, že takhle cvičí všichni. Jenom jsem nechápal, jak potom můžou někteří cvičit třeba osm nebo deset hodin denně. A potom jsem jel s maminkou na soutěž do Výmaru. Tam ve vedlejší místnosti cvičila soutěžící z Číny. Dvě hodiny hrála pořád tytéž dva taktů. Maminka musela odejít, protože měla pocit, že u ní propukne duševní choroba. Bylo to pro ni strašné, protože mě nikdy takhle doma hrát neslyšela. Ale já to neodsuzuju, pokud to někdo potřebuje.

Na co myslíte, když hraje na klavír?

Na to vlastně neumím odpovědět, nikdy jsem o tom nepřemýšlel. Asi bych ale řekl, že klíčové je nemyslet na to, co následuje. Protože když začnete přemýšlet, jaká pasáž přijde, strašně to zvyšuje riziko, že se v té skladbě ztratíte. Takže klíčové je prostě myslet na něco jiného.

Co je vlastně na klavírní hře nejtěžší?

Největším uměním je zahrát i ty nejtěžší skladby tak, aby to vypadalo, že to nic není.

Máte hudební geny v rodině?

Ne. Děda trochu na housle hrál. A je možné, že kdyby někdo jeho talent rozvíjel, mohl být dneska třeba koncertním mistrem České filharmonie, kdoví... Jinak v rodině žádný hudebník není. Maminka je učitelka španělštiny a latiny na gymnáziu, tatínek byl taky učitel, teď pracuje v pojišťovně. Hudbu mají rádi, ale třeba pro tatínka končí klasická hudba Mozartem, dál už je to na něj moc náročné. A klasická hudba 20. století, to je pro něj vyloženě utrpení. On si spíš s bráchou rád poslechne nějaké písničky. Ale rodiče se mi snaží ve všem pomoci, za to jsem moc vděčný.

Jak se na vaše nadání přišlo?

Asi ve třech letech jsem dostal k Vánocům takové to dětské plastové piáno. Začal jsem na ně vytukávat lidovky, ale chyběly mi klávesy, mělo to omezený rozsah. Pak jsem začal hrát na dvě pianina po rodičích, a když mi byly čtyři, projevil jsem zájem, že bych se chtěl učit hrát na klavír v hudební škole. Rodiče to moc nechtěli, protože si pamatovali sebe, jak jim to nešlo a jak je to vůbec nebavilo. Ale děda s babičkou je přesvědčili a nakonec mě teda do té hudebky dovedli. Pan ředitel tehdy řekl, že tomu nedává moc šancí, zvlášť když rodiče nejsou hudebníci. Nakonec se mě ujala jedna paní učitelka – a pak už to bylo jednoduché.

Kolik vám bylo, když jste poprvé koncertoval v zahraničí?

Možná deset. Ale první větší koncert jsem měl v Berlíně, když mi bylo dvanáct.

Před koncem roku jste koncertoval v Číně. Měl jste tam nějaký zvláštní zážitek?

Čína je tak odlišná od našeho způsobu života, že tam o zvláštní zážitky není nouze. Tak třeba jsem měl koncert ve městě Čchung-čching. A po koncertě, který skončil někdy o půlnoci, jsme jeli do jedné restaurace. Přinesli nám v míse kousky nakrájeného kuřete obaleného v nějakém koření. Kolem toho byly papriky, jedny z nejpálivějších na světě. Ale oni mi neřekli, že ty papriky se nejedí, že se jí jen maso. A já si jednu dal. Myslel jsem, že nastala moje poslední hodina. To bylo něco tak strašného! Lil jsem do sebe všechno, co bylo po ruce, a stejně to nezabíralo. Naštěstí to trvalo jen asi půl hodiny a stalo se to až po koncertě.

Jak se chová čínské publikum?

V Číně jsem měl několik koncertů a každý probíhal trochu jinak. Čínské publikum je mnohem živější a spontánnější, takže se během koncertu dokonce prochází po sále nebo baví. Úplný klid při vystoupení jsem tam vlastně zažil jen jednou, a to když jsem hrál na české ambasádě v Pekingu.

» **Maminka o mně říká, že jsem se už narodil jako důchodce.** «

Starali se o vás jako o hvězdu?

To bylo úplně úžasné. Měl jsem ten nejlepší servis, bydlel jsem v těch nejlepších hotelích. K dispozici jsem měl překladatelku a vždycky pro nás přijelo auto, nikam jsme nemuseli pěšky. Oni jsou obzvláště hákliví na to, že pěšky prostě umělec chodit nemůže.

Novák je nejběžnější české příjmení – nenapadlo vás, že byste si dal nějaký umělecký pseudonym?

To mě nikdy nenapadlo a určitě ani nenapadne. Ale jak jste říkala, že je to časté jméno, zrovna naše gymnázium je toho dokladem: ředitelem je pan magistr Novák, zástupcem je pan magistr Novák, moje třídní je magistra Nováková – a ti lidé nemají vůbec nic společného.

Musíte být pořád opatrný na své prsty?

Vůbec nevím, jestli o tom mám mluvit. Protože zrovna v tomhle jsem strašně neposlušný. Neměl bych dělat nic nebezpečného. Dříví nesekám. Ale třeba když jsem u těch slepic, není nic krásnějšího než jim sbít nový kurník nebo udělat nový výběh. Takže tam dělám všechno možné. Ale musím samozřejmě dávat veliký pozor.

Říká se, že když pánbůh někomu někde nadělí, jinde mu ubere. Je něco, co vám vůbec nejde?

Kreslení nebo malování mi vůbec nejde. Kdybyste viděla moji kresbu, zařadíte mě mezi retardované jedince.

Když jsme si domlouvali rozhovor, věděli jste z hlavy na minutu, kdy vlak z Hradce Králové vyjede a kdy dorazí do Prahy. Vy znáte z paměti jízdní řád?

Na podzim absolvoval koncertní turné po Číně (Čchang-ša).

Byly doby, kdy jsem znal nazpaměť úplně celý jízdní řád Královéhradeckého kraje. Ale vzhledem k tomu, že mých aktivit je víc a víc, sleduju už pouze hlavní tratě. A víc se teď zajímám třeba o rekonstrukce tratí, o vlakové soupravy a taky o zpoždění vlaků.

Jak to myslíte, „o zpoždění vlaků“?

Pravidelně sleduju mapu se zpožděními vlaků v celém Česku. A zkoumám četnost zpoždění, jak se vyskytovalo v minulých dnech nebo v celém měsíci. V naší rodině totiž, jak tvrdí maminka, asi koluje železničářský gen přenášený na mužské potomky. Děda pracoval na dráze, jeho bratr byl strojívedcem parní lokomotivy a můj strejda, ten zase staví železniční mosty.

Velký milovník vlaků byl přece i Antonín Dvořák. Dokonce prý prohlásil, že by dal všechny své symfonie za to, kdyby byl vynalezl lokomotivu.

Přesně tak to bylo. Dvořák totiž lokomotivu zbožňoval, v té době samozřejmě parní lokomotivy. Dokonce posílal svoje žáky na nádraží, aby mu zjistili, jakého čísla je parní lokomotiva, která zrovna jede, a byl šťastím bez sebe, když se mohl seznámit s jejím strojívedcem.

Co může mít hudba společného s vlaky? Rytmus?

Ano. Parní vlak tedy určitě. I některé dnešní starší vagony mají zvláštní rytmus, jak jedou po kolejích. Já jsem dokonce měl nutkání napsat skladbu, která by kopírovala trať z Hradce Králové do Prahy. Napsal jsem zatím první díl. Totiž každý úsek té trati má jinou náladu a jinak v tom úseku vlak jede. Tak třeba mezi Hradcem a Chlumcem nad Cidlinou je vesnice Dobřeničice, kde vlak jede tišeji. A když tu skladbu slyšela moje babička, v tomhle místě skladby prohlásila: „Teď jsme v Dobřenicích.“ Ale... mě s Dvořákem spojuje ještě další věc: on choval holuby. A já chovám slepice.

Jak jste k těm slepicím přišel?

Odmala jsem rád pekl: buchtu, bábovku, koláče. No a rodiče mě kritizovali, že mám nadměrnou spotřebu vajec. Tak jsem se začal zajímat o to, jak by se dala zvýšit snáška u babiččiných slepic, a postupně jsem pipkám propadl.

Péct vás naučila maminka?

Ne. U nás peče tatínek. Ale hodně jsem pekl s babičkami. A teď tuhle štafetu po mně převzal mladší bratr, peče z vajec, která mu dodávám. Včera třeba upekl perník, byl moc dobrý. My jsme ale jinak s bratrem dost rozdílní. On je typický představitel své generace, je mu dvánáct, takže pořád sluchátka na uších a duní to. Ale jsem moc rád, že ho mám.

Co vás na těch slepicích může tak bavit?**Slepice je přece symbol pitomosti.**

A to je právě neskutečně špatně! Protože slepice jsou velmi inteligentní tvorové. Už mě o tom několikrát přesvědčily. Tak třeba: babička má slepice a vedle toho zahradu. Na té zahradě pěstovala nějaké kapusty a saláty, prostě co slepicím hodně chutná. A jedna slepice, taková neposedná, vždycky přelétla plot, aby si nazobala zeleninu. Pokaždé přesně věděla, kam má jít. Tak jsme plot zvýšili. A ona ho stejně vždycky přeletěla. Tak jsme to zatáhli i seshora – a ona si zase našla nějakou škvíru, sebemenší, a šla na salát. Ale mezi plemeny slepic jsou dost velké rozdíly. Tak třeba lehká plemena jsou obecně chytřejší a ta těžší spíš hloupější. A lze vysledovat podobnost mezi určitým plemenem a jeho původem, což je opravdu zajímavé. Třeba vlašky a leghornky jsou plemena původem z Itálie. A jsou stejně neposedné a temperamentní jako Italky. A zase faverolky nebo hudánky, což jsou masná plemena původem z Francie, jsou takové rozvázné, moc se do ničeho nehrou, třeba si někde sednou a jenom tak koukají – tak to jsou celí Francouzi. A někde uprostřed můžou být drážďanky nebo bielefelky, plemena německá.

A může mít člověk citový vztah se slepicí jako třeba se psem?

To rozhodně! Ale mě na slepicích ze všeho nejvíc fascinuje jejich trojí užitek. Dávají vejce, maso, slepice na paprice nebo takový vývar z kohouta, to je úžasné jídlo. A ještě k tomu jejich trus je jedno z nejlepších hnojiv. No a stejně jako pes nebo kočka může být i slepice domácí mazlíček.

Chcete říct, že se třeba přijde pomazlit?

Když si ji vycvičíte. Já měl kohouta, který přišel, zobal mi z ruky a nechal se při tom hladit.

A já znala jednoho, co sousedovic kocouroví vykloulo oko.

Ale taková kohouti jsou právě povětšinou buď kříženci, i nebo kohouti lehkých plemen. Lehká plemena jsou prostě temperamentní.

Kolik slepic máte?

Aktuálně kolem stovky. Ale když nalíhnu kuřata, může jich být i několik stovek, počítám-li i ta kuřata. Co se mi nehodí, to prodám, a co si chci ponechat k dalšímu chovu, si ponechám. Ta plemena, která aktuálně vylepšuju, jsou čtyři: drážďanky, štýřanky, lakenfeldky a forverky.

Máte je pojmenované?

Když jsem jich kdysi dávno měl jen asi šest, pojmenované jsem je měl. Ramcaška, Evelína, Starkoč, Eurydika... Při současném množství už samozřejmě jména nemají.

Žijete v Hradci Králové – kde ty slepice máte?

V jedné části Hradce, je to od nás kousek. Dřív jsem je ale měl v asi třináct kilometrů vzdálené vesnici, u kamaráda rodičů. Což bylo úplně šílené, protože jsem tam musel jezdit každý den na kole.

Kdo se o ně stará, když koncertujete?

Naštěstí pět set metrů od nich bydlí děda s babičkou, tak je chodí pravidelně kontrolovat, když já nemůžu. Já ale na slepice nezapomínám, ani když koncertuju v zahraničí. Například když jsem měl recitál v Grazu, na večeri s honorárním konzulem jsem se zmínil, že se zajímám o plemeno štýřanka, které je v okolí Grazu rozšířené. Tak mi domluvili, že jsem si mohl druhý den dojet pro třicet násadových vajec k jednomu chovateli do blízkého Gleisdorfu. Ta jsem si potom ve své lůžnici doma vylíhl. Nebo když jsem byl nedávno na kurzech poblíž Vídně a ve čtvrtek odpoledne bylo volno, našel jsem si, že deset kilometrů odtamtud někdo nabízí kohouty štýřanek. Tak jsem se tam pěšky vypravil, různě se ptal, protože já věděl jenom jméno té vesnice. Manželka chovatele, kterou jsem tam zastihl, byla úplně u vytržení, že klavírista z Čech u nich shání nepřibuzného kohouta štýřanek do svého chovu. A ještě přišel pěšky.

Když říkáte, že jste se tam vypravil sám, kolika jazyky se domluvíte?

Od dětství se učím anglicky a k tomu i německy. Ale v němčině mám hlavně slovní zásobu, která se týká chovatelství. O letadlech bych se s nikým německy asi bavit nemohl.

Jaká je vlastně vaše nejvyšší životní meta?

Já myslím, že pro každého člověka by mělo být nejdůležitější, aby byl šťastný. Takže já si v podstatě teď žádné cíle nedávám. Prostě chci, abych dělal to, co mě baví, ať už to bude cokoliv. A jestli budu dirigentem nějakého velkého orchestru, protože dirigování mě opravdu láká, nebo si budu v poklidu žít někde na venkově... nevím. Ale chtěl bych žít šťastně.

Čili to necháváte na osudu?

Přesně tak. Moje maminka říká, že nic se nestane náhodou, že všechno je vlastně řízeno odněkud seshora. A že všechno, co se stane, má nějaký důvod. Taky vždycky, když jsem ve svém životě nevěděl, co dál, se to nějak samo vyřešilo. Takže si myslím, nebo spíš doufám, že to tak bude vždycky.

Výjimeční lidé bývají osamělí. Cítíte se tak někdy?

Ten pocit vůbec nemám. A i kdybych ho někdy mohl mít, stačí zajet tři kilometry ke slepicím. A hned je mi veseleji.

» **Mě s Antonínem Dvořákem spojuje ještě další věc: on choval holuby. A já chovám slepice.** <<

